

Asia: VN/1007/2019

Lausuntopyyntö Yhteisöllinen kansalaistoiminta 2020 -työryhmän mietinnöstä

1. Sääntöjen vähimmäissisällön keventäminen ja uuden yhdistyksen sääntöjen kirjoittamista helpottavat olettamasäännökset – yhdistyslain 8, 10 b, 23, 24, 35, 38, 38 a, 39 a ja 40 §

Työryhmän ehdottamien uusien olettamasääntöjen perusteella, jollei säännöissä toisin määrätä:

- jäsenmaksua voidaan periä yhdistyksen kokouksen päätöksellä
- hallituksen jäseniä 3-7; hallituksen jäsenten, tilin/toiminnantarkastajan toimikausi päättyy ja uusi kausi alkaa valinnasta päättävän yhdistyksen kokouksen päättyessä
- tilikausi on kalenterivuosi
- henkilövalinnat tehdään, tilinpäätös vahvistetaan ja vastuuvapaudesta päätetään varsinaisessa yhdistyksen kokouksessa 6 kk kuluessa tilikauden päättymisestä
- kirjallinen kutsu yhdistyksen kokoukseen jäsenille 2 viikkoa ennen kokousta
- purkautuvan yhdistyksen jäljelle jäävä omaisuus on käytettävä yhdistyksen tarkoituksen edistämiseen purkamisesta päättävän kokouksen määräämällä tavalla.

Uudet olettamasäännöt perustuvat yhdistysten nykyiseen sääntökäytäntöön (mm. Patentti- ja rekisterihallituksen mallisäännöt, järjestöjen sääntömallit), joita suurin osa uusista yhdistyksistä käyttää. Tarkoitus on, ettei uusista olettamasäännöistä seuraa muutoksia vanhoille yhdistyksille.

Kannatan muutettuna

Perustelut

Akava pitää muutostarvetta huonosti perusteltuna. Työryhmän mietinnön perusteella on vaikea saada selvää kuvaa siitä, mitä ongelmaa työryhmä on ehdotuksellaan pyrkinyt ratkaisemaan.

Akava kannattaa sitä, että vähintään jäsenmaksuvelvollisuudesta, hallituksen toimikaudesta ja hallituksen jäsenten määrästä on säännöissä oltava määräykset.

2. Jäsenten yhdenvertaisuusperiaatteesta nimenomainen säännös – yhdistyslain 10 a §

Työryhmä ehdottaa yhdistyskäytäntöä vastaavaa nimenomaista säännöstä yhdenvertaisuusperiaatteesta, joka selventää nykyisin suurelta osin sääntelemättömän periaatteen soveltamista yhdistyksissä. Ehdotuksen soveltamisala on huomattavasti suppeampi kuin muissa yhteisömuodoissa eikä periaatetta sovelleta yhtä tarkasti kuin muissa yhteisömuodoissa. Ehdotuksella selvennetään jäsenten yhdenvertaisen kohtelun vaatimuksen erot ja yhtäläisyydet muiden yhteisölakien, perustuslain ja hallintolainsäädännön yhdenvertaisuusperiaatteisiin ja yhdenvertaisuussäätelyyn.

Ehdotus perustuu oikeuskirjallisuuden lisäksi työryhmän selvittämään yhdistyskäytäntöön (esim. verkkokyselyt ja -keskustelut ja työpajat). Ehdotuksen perusteluissa on paljon käytännöstä nousseita esimerkkejä.

Vastustan

Perustelut

Ammattiliitossa yhdenvertaisuuteen liittyviä kysymyksiä voi nousta esiin esimerkiksi liiton tarjoamien palveluiden ja niiden jakautumisen yhteydessä. Ammattiliitot tarjoavat taloudellisesti arvokasta työelämän oikeusturvaan liittyvää palvelua, jonka laajuus riippuu solmitusta sopimuksesta tai/ja siitä, että oikeusturvapalvelut ovat laajempia mitä pidempi jäsenyyden kesto on ollut. Erityisesti tilanteissa, joissa liitto tukee rahallisesti jotain oikeudellista käsittelyä, korostuu palvelun arvo suhteessa suoritettuun jäsenmaksuun. Esimerkiksi oikeusturvapalveluita ei ole koettu subjektiivisena oikeutena jäsenille, vaan niitä annetaan liiton harkinnan mukaan.

Ehdotettu niin kutsuttu Jäsenten yhdenvertaisuus -pykälä on ongelmallinen, ja se vaikuttaa olevan suoraan kopioitu osakeyhtiölaista. Osakkeenomistajien yhdenvertaisuus on yksi osakeyhtiöoikeuden keskeisistä periaatteista ja sen päällimmäisenä tarkoituksena on suojata vähemmistöosakkeenomistajia.

Osakeyhtiölaissa todetaan seuraavasti: ”Kaikki osakkeet tuottavat yhtiössä yhtäläiset oikeudet, jollei yhtiöjärjestyksessä määrätä toisin. Yhtiökokous, hallitus, toimitusjohtaja tai hallintoneuvosto ei saa tehdä päätöstä tai ryhtyä muuhun toimenpiteeseen, joka on omiaan tuottamaan osakkeenomistajalle tai muulle epäoikeutettua etua yhtiön tai toisen osakkeenomistajan kustannuksella.”

Yhdenvertaisuusperiaatteen perustelut osakeyhtiölaissa ovat nimenomaan taloudelliset. Keskeinen perustelu yhdenvertaisuusperiaatteelle osakeyhtiöoikeudessa on se, että jollei vähemmistöosakkaille tarjota suojaa enemmistöosakkaan väärinkäytöksiä vastaan, osakeyhtiöihin

sijoittamisen houkuttelevuus vähenee olennaisesti. Periaatteen keskeinen tavoite on siis taloudellinen tehokkuus. Myös osakeyhtiölain yhdenvertaisuusperiaatetta pidetään epävarmana tulkintansa suhteen ja sitä onkin kritisoitu siitä, että tuomioistuinten kyky soveltaa näin epämääräistä periaatetta on heikko, koska tuomareiden olisi selvempää soveltaa yksityiskohtaista käyttäytymisnormia, kuin epämääräisempää yleistä normia.

Uuteen yhdistyslakiin ehdotetaan seuraavaa: ”Kaikilla jäsenillä on yhdistyksessä yhtäläiset oikeudet, jollei tässä laissa säädetä tai säännöissä määrätä toisin. Yhdistyksen kokous, hallitus, toimitusjohtaja tai muu, joka sääntöjen perusteella hoitaa yhdistyksen hallintoon kuuluvaa tehtävää, ei saa tehdä päätöstä tai ryhtyä muuhun toimenpiteeseen, joka on omiaan tuottamaan jäsenelle tai muulle epäoikeutettua etua yhdistyksen tai toisen jäsenen kustannuksella.”

Kuten huomamme, säännös on kopioitu lähes sellaisenaan osakeyhtiölaista. Tämä on ongelmallista, sillä yhdistystoiminta on luonteeltaan aatteellista ja osakeyhtiön ja yhdistyksen tarkoitukset eroavat keskeisestä toisistaan. Tällaista ”vähemmistöosakkaansuojan” tarvetta, jota pyritään osakeyhtiölain yhdenvertaisuusperiaatteella suojata, ei ole yhdistyksissä, sillä yhdistyksessä ei ole osakkeenomistajia eikä tehdä vastaavia liiketoiminnallisia päätöksiä kuin osakeyhtiöissä. Näin ollen jää jopa osakeyhtiölakia tulkinnallisemmaksi, miten yhdenvertaisuusperiaatetta pitäisi ehdotetussa yhdistyslain säännöksessä tulkita.

Yhdenvertaisuusperiaate onkin jätetty hyvin tulkinnanvaraiseksi ja sekavaksi, jolloin se olisi omiaan vaarantamaan yhdistystoimijoiden oikeusturvaa ja hankaloittamaan käytännön päätöksentekoa. Sen tulkintaa ei voida analogisesti hakea osakeyhtiölain puolelta, sillä taloudellisen ja aatteellisen toiminnan ero on suuri ja säännöksen tarkoituksen on näin ollen oltava erilainen.

Uusi yhdenvertaisuusperiaatesäännös yhdistyslaissa tekisi hyvin tulkinnanvaraiseksi sen, millaisia päätöksiä yhdistyksen hallitus voi ylipäätään tehdä. Mietinnössä päätökset jaetaan ikään kuin tarkoituksenmukaisuuspäätöksiin, joissa yhdenvertaisuusperiaatetta ei tarvitse noudattaa, sekä muihin päätöksiin, joiden osalta yhdenvertaisuusperiaatetta olisi noudatettava. Tämä jako on erittäin tulkinnanvarainen. Tulisiko siis jatkossa yhdistyksen hallituksen jo etukäteen jakaa tekemänsä päätökset niin sanottuihin tarkoituksenmukaisuuspäätöksiin ja ikään kuin muihin päätöksiin tietääkseen, voidaanko tiettyä päätöstä edes tehdä? Lisäksi erittäin epäselväksi jää, mikä tarve tällaiselle muutokselle on.

On lisäksi huomattava, että nykyisessä yhdistyslain 33 §:ssä säännellään jo, että päätös, joka vähentää yhdistyksen jäsenellä sääntöjen mukaan olevaa erityistä etua yhdistyksessä taikka sisällöltään tai päätöksentekotavaltaan olennaisesti loukkaa jäsenen yhdenvertaisuutta, on mitätön.

On todella tärkeää, että ehdotettua pykälää ei epähuomiossa sekoiteta yhdenvertaisuuslain tarkoittamaan yhdenvertaisuuteen. Yhdenvertaisuuslaki itsessään suojaa jo nyt yhdistysten jäseniä

syrijää kohtelua vastaan. Tämän tyyppinen yhdenvertaisuus ("Ketään ei saa syrjiä iän, alkuperän, kansalaisuuden, kielen, uskonnon, vakaumuksen, mielipiteen, poliittisen toiminnan, ammattiyhdistystoiminnan, perhesuhteiden, terveydentilan, vammaisuuden, seksuaalisen suuntautumisen tai muun henkilöön liittyvän syyn perusteella") on siis jo säännelty yhdenvertaisuuslaissa.

Mikäli ehdotettu säännös kuitenkin otetaan jatkovalmistelun pohjaksi, säännöksen perusteluissa on selvemmin tuotava esiin se, miltä osin säännöksellä muutetaan oikeustilaa. Perusteluita olisi syytä muuttaa edellä esitetyt ja seuraavat näkökohdat huomioiden.

Nykyisessä yhdistyslaissa on yhdenvertaisuuden toteutumista perustellusti tarkasteltu yhdistystoiminnan luonteen vuoksi kysymyksenä yhdenvertaisuuden olennaisen loukkaamisen näkökulmasta. Aatteellisen yhdistystoiminnan luonne ja tarkoitus on hyvin moninainen ulottuvuuksiltaan eikä yhdenvertaisuuden toteutumista ole siksi mahdollista "mitata" on-off -asetelmista.

Mahdollisesta yhdenvertaisuusperiaatteesta tulee säätää siten, että siinä tehdään selvä pesäero esim. osakeyhtiölainsäädännön yhdenvertaisuussäätelyyn. Osakkeenomistajien yhdenvertaiseen kohteluun pyrkivän säätelyn ensisijainen tarkoitus on vähemmistöosakkeenomistajien suojaaminen (=omistuksen suojaaminen). Samanlaista asetelmaa ei ole aatteellisessa yhdistyksessä, vaikka on tuki selvää, että yhdistyksen sisällä saattaa monesti olla erilaisia mielipide-eroja esim. valitusta toimintalinjasta tai jäsenetujen kohdentamisesta.

Yhtenä vaihtoehtona voisi ehkä olla asian kirjaaminen siten, että yhdistystoiminnassa ketään jäsentä ei saa syrjiä yhdenvertaisuuslain 8§:ssä määritettyjen seikkojen perusteella.

Lisäksi säännöksen suhde yhdistyslain 33 § on tuotava esiin selvästi – tarkoituksena lienee, että säännökset eivät ole sisällöltään päällekkäisiä vaan toisiaan täydentäviä.

3. Sallitaan 100% verkkokokoukset perinteisen yhdistyksen kokouksen tai valtuutettujen kokouksen vaihtoehtona – yhdistyslain 17 §:n 2 momentti

Verkkokokous perustuisi aina yhdistyksen sääntöihin ja jäsenten käytössä olisi kaikki perinteistä kokousta vastaavat osallistumiskeinot ("teknologia-neutraali" kokousmääritelmä, käytännössä yleensä reaaliaikainen osallistuminen). Hallitus vastaisi tarvittavista kokousjärjestelyistä.

Kannatan sellaisenaan

Perustelut

4. Etäosallistuminen mahdolliseksi hallituksen päätöksellä, jollei säännöissä rajoitettu tai kielletty – yhdistyslain 17 §:n 3 momentti

Ehdotuksella pyritään digitalisoinnin mahdollisuuksien käyttöön täysimääräisesti sekä, vältetään sääntömuutos- ym. Kuluja. Ehdotuksen valmistelu perustuu myönteisiin kokemuksiin ja työryhmän arvioon väliaikaisen lain aikaisesta kokouskäytännöstä.

Kannatan muutettuna

Perustelut

Akava pitää ehdotettua muutosta perusteltuna. Etäosallistumisen on kuitenkin edelleen oltava riippuvainen yhdistyksen kokouksen tai hallituksen päätöksestä. Säännöissä on oltava mahdollisuus määrätä etäosallistumismahdollisuudesta toisin.

5. Jäsen- ja liittoäänestys myös hallituksen puheenjohtajasta ja hallituksen jäsenistä mahdolliseksi – yhdistyslain 17 ja 19 §

Hallitusohjelman mukainen mahdollisuus jäsen- ja liittoäänestyksen sallimiseen hallituksen tai sen puheenjohtajan valitsemiseksi perustuisi aina yhdistyksen sääntöjen määräykseen. Liittoäänestyksellä tarkoitetaan päätöksentekoa, jossa esimerkiksi puolue-yhdistyksen jäsenyhdistyksen henkilöjäsen saa äänestää puolueyhdistyksen yhdistyksen kokoukselle kuuluvasta asiasta.

Ehdotuksen ero yhdistyksen kokouksessa käsiteltävään hallituksen puheenjohtajan ja jäsenen valintaan olisi se, ettei tarvitse järjestää kokousta, jossa keskustellaan ehdokkaista. Nykyisin jäsenyhdistyksen henkilöjäsenelle ei voi antaa äänioikeutta esim. puolue-yhdistyksen puheenjohtajan tai hallituksen jäsenen vaalissa.

Kannatan muutettuna

Perustelut

Akava pitää ehdotuksen vaikutusarviointia ohuena. Erityisesti liittomuotoisissa yhdistyksissä, joiden jäseninä on yhdistyksiä, on edustuksellinen päätöksentekomenettely mahdollistanut eri jäsenyhdistysten jäsenryhmien edustuksen huomioimisen monipuolisella tavalla yhdistysten henkilövalinnoissa yhdistyksen kokouksissa. Tällaisissa yhdistyksissä liittoäänestys henkilövalinnoissa saattaisi ohjata äänestystapaan, joka sopii huonosti erityisesti useampijäsenisten toimielinten, kuten hallituksen, jäsenten vaaliin. Lisäksi jäsenäänestys henkilövalinnoista ohjaa jäsenten mielenkiintoa nimenomaan henkilövalintoihin ja jättää näin asiakysymykset ratkaistavaksi vähemmän kiinnostavissa kokouksissa. Puheenjohtajan vaalissa jäsen- tai liittoäänestys on mahdollinen.

6. Jäsenen kyselyoikeudesta yhdistyksen kokouksessa nimenomainen säännös – yhdistyslain 25 a §

Työryhmä ehdottaa nykyistä yhdistyskäytäntöä vastaavaa nimenomaista säännöstä jäsenen kyselyoikeudesta ja yhdistyksen johdon vastausvelvollisuudesta yhdistyksen kokouksessa. Tarkoituksena on selvittää, milloin nykyisin sääntelemätön kyselyoikeus ja vastausvelvollisuus on tai sitä ei ole. Ehdotus

perustuu oikeuskirjallisuuden lisäksi työryhmän selvittämään yhdistyskäytäntöön (esim. verkkokyselyt ja – keskustelut ja työpajat). Ehdotuksen perusteluissa on paljon käytännöstä nousseita esimerkkejä.

Vastustan

Perustelut

Akava ei kannata esityksen 25a § 2 momenttia, sillä se on nähdäksemme omiaan tarpeettomasti lisäämään byrokratiaa yhdistystoiminnassa. Tämän tyyppiset määräaikoihin sidotut vastausveloitteet eivät ole ainakaan lain tasolla tarpeen. Niistä voitaneen toki tarvittaessa säätää yhdistyksen säännöissä.

Akava näkee tärkeänä mahdollisimman avoimen ja keskusteleavan yhdistyskulttuurin tukemisen ja jäsenen tiedonsaannin turvaamisen, mutta ehdotettu säännös on omiaan aiheuttamaan yhdistyksille lisää hallinnollista taakkaa ja kuluja. Valtaosassa yhdistyksiä toimitaan pienen aktiivisen joukon voimin ja ehdotetun säännöksen tuoma potentiaalisen hallinnollisen taakan kasvaminen ei ainakaan lisää halukkuutta ottaa yhdistyksen johto- ja hallintotehtäviä vastaan.

Nykyisellään arkikäytäntö on jo osoittanut, että yhdistyksen jäsenten esittämiin kysymyksiin vastataan tunnollisesti ja jäseniä halutaan palvella parhaalla mahdollisella tavalla. Lisäksi rajanveto ns. olennaisten ja vähemmän olennaisten kysymysten välillä tulisi aiheuttamaan tulkintaongelmia ja mahdollisia riitoja.

7. Sallitaan päätösvallan delegointi jäseneksi ottamisen ja eroilmoituksen vastaanottamisen osalta – yhdistyslain 12 ja 13 §

Jäseneksi ottamisen osalta delegointi perustuisi sääntöihin, eroilmoituksen vastaanottamisen osalta hallituksen päätökseen. Tarkoituksena on helpottaa digitaalisten palveluiden mahdollisuuksien hyödyntämistä jäsenasioissa (esim. liiton jäsenpalvelujärjestelmää hyödynnetään jäsenyhdistyksen jäsenasioiden hoidossa).

Ei muutosta jäsenen erottamiseen (ei perusteita sallia delegointia)

Kannatan sellaisenaan

Perustelut

-

8. Hallituksen huolellisuus- ja lojaliteettivelvollisuudesta ja velvollisuudesta huolehtia yhdistyksen hallinnon järjestämisestä nimenomaiset säännökset. Nimenomainen lain tai sääntöjen vastaisten päätösten täytäntöönpanokielto – yhdistyslain 35 §

Työryhmän ehdotuksen tarkoituksena on selventää yhdistyksen hallituksen yleisiä tehtäviä. Ehdotuksessa on otettu huomioon myös tilanne, jossa vastuu päivittäisesti johtamisesta on toimitusjohtajalla (esim. rajoittaa nimenomaisesti hallituksen vastuuta kirjanpidosta ja varainhoidosta).

Vastustan

Perustelut

Ehdotetun muutoksen tarve jää epäselväksi. Ehdotuksen mahdollisia vaikutuksia ei ole riittävästi selvitetty ja on riski, että tämä säännös yhdistettynä nk. ehdotettuun yhdenvertaisuusperiaatteeseen aiheuttaa riitaisia ja epäselviä tilanteita yhdistyksissä. Mikä olisi siis hallituksen vastuu tilanteessa, jossa joku yhdistyksen jäsenistä kokee päätöksenteon olleen jäsenten yhdenvertaisuuden kannalta ongelmallista ja näin ollen päätösten olleen lainvastaisia?

Akava ei pidä ehdotusta tarpeellisena.

9. Sallitaan myös yhdistyksille toimitusjohtaja-toimielin – yhdistyslain 35 a §

Työryhmä ehdottaa, että yhdistyksen säännöissä voitaisiin määrätä toimielin-toimitusjohtajan valitsemisesta. Mahdollisuus sallitaan kaikille yhdistyksille (ei esim. koko- eikä toimialarajoja). Toimitusjohtaja vastaa hallituksen ohjauksessa ja valvonnassa yhdistyksen päivittäisestä johtamisesta. Hallitus valitsee ja erottaa toimitusjohtajan, joka ei ole työsuhteessa yhdistykseen. Ehdotus ei vaikuta yhdistysten nykyisten toiminnanjohtajien, pääsihteerien ym. työsuhteisiin.

Kannatan muutettuna

Perustelut

Akava pitää toimitusjohtajatoimielintä huonosti yhteensopivana perinteiseen käsitykseen yhdistystoiminnasta. Osassa yhdistyksiä toimitusjohtajatoimielin voi olla perusteltu. Eri asia on se, tuoko ehdotettu muutos merkittävää muutosta työryhmän tavoittelemaan toimintaedellytysten yhdenvertaisuuteen. Uuden toimielimen tuomaa sekaannuksen vaaraa yhdistyksissä olisi varmasti omiaan vähentämään toimielimen sääntöperustaisuus. Toimitusjohtajatoimielimen erilaiset toimivaltuudet suhteessa hallitukseen tai yhdistyksen kokoukseen olisivat omiaan lisäämään sekaannusta yhdistyksissä.

Akava ei pidä toimitusjohtajatoimielintä tarpeellisena yhdistyksissä. Toimitusjohtajatoimielimeen liittyy yritysmaailmassa omanlaistaan sopimusjuridiikkaa, kuten johtajasopimukset bonuksineen, lomasäännöksineen ja kultaisine kädenpuristuksineen. Liikemaailmassa, jossa voiton tuottaminen yritykselle on toimitusjohtajan päätehtävä, kukaan ei myöskään ottaisi vastaan toimitusjohtajatehtävää ilman johtajasopimusta ja siitä tulevia etuuksia.

Yhdistysmaailmassa, jossa toiminta on aatteellista, voi joku hyvinkin ottaa vastaan yhdistyksen johtotehtävän ymmärtämättä mitä toimitusjohtaja-asema tarkoittaa, kuten, että

vuosilomalainsäädäntö tai työsopimuslaki eivät sovellukaan hänen positioonsa. Tällöin joutuu koko lailla orjatyöntekijän asemaan ja lähtiessään tehtävästä saa vielä 90 päivän karenssin työttömyysturvaan.

Sosiaali- ja terveysalalla on rahoittaja ohjannut vahvasti alan yhdistyksiä yhtiöittämään palvelutuotantoaan, jonka johdosta muutostarve ei ole erityisen suuri.

Mikäli muutos kuitenkin toteutetaan on toimitusjohtajan valintaoptio tavalla tai toisella sidottava yhdistyksen kokoon (esim. jäsenmäärä, työntekijämäärä, tase). Esimerkiksi yhdistyksen ainoan palkatun henkilön asema on monesti käytännössä sellainen, että häntä on vaikea esim. toimivaltuuksien osalta mieltää toimitusjohtajaksi. Taso voitaisiin säätää esimerkiksi siten, että toimitusjohtajamalli olisi mahdollinen virallisen tilintarkastuksen alaisille yhdistyksille tai niille, jotka ovat taloudellisen toimintansa laajuuden perusteella velvoitetut toimittamaan tilinpäätöksensä PRH:lle.

Koska toimitusjohtajatoimielimeen ei sovelleta työlainsäädäntöä, ei toimitusjohtaja voi saada esimerkiksi lomautuksen ajalta työttömyysturvaa, koska häntä ei voida lomauttaa työlainsäädännössä tarkoitetulla tavalla. On ongelmallista, mikäli uusi ihmisryhmä siirretään työoikeudellisen suojelun ulkopuolelle.

Toimitusjohtajiksi muuttuvien työntekijöiden näkökulmasta ongelmia tulee syntymään silloin kun ei neuvotella riittävän hyvää toimitusjohtajasopimusta ja sen lisäksi tai sen sijasta oletetaan työlainsäädännön koskevan myös toimitusjohtajia. Akava on erikseen ottanut esille tarpeen säätää oikeudesta lomauttaa myös toimitusjohtaja.

Käytännössä henkilö toimii yleensä työntekijän roolissa, mutta lakiuudistuksen toteutuessa ilman työsuhteeseen liittyvää työsuhdeturvaa. Lomautusturvan puuttuminen toimitusjohtajalta voi olla vakava ongelma pienissä ulkopuolisella rahoituksella toimivissa yhdistyksissä, mikäli rahoitus vaikkapa väliaikaisestikin katkeaa.

10. Yhdistyksen johdon esteellisyysääntelyn tarkistus – yhdistyslain 37 §

Työryhmän ehdottamaa esteellisyysääntelyä sovellettaisiin hallituksen jäseniin, (ehdotettavaan toimitusjohtajaan ja muuhun sääntöjen perusteella hallintotehtävää hoitavaan toimihenkilöön (nykyisin kaikki toimihenkilöt).

Tarkoitus on selventää vastuusuhteita yhdistyksessä: hallitus ja mahdollinen toimitusjohtaja vastaavat yhdistyksen toiminnan järjestämisestä niin, että intressiristiriitatilanteita ei synny ja/tai ne tunnistetaan ja niissä toimitaan asianmukaisesti.

Työryhmän ehdotuksella selvennetään esteellisyyden perusteita siten, että yksityinen etu voi olla esteellisyyden peruste vain, jos toimi poikkeaa yhdistyksen tavanomaisesta toiminnasta tai tavanomaisista ehdoista. Lisäksi selvennetään sitä, milloin välillinen etu johtaa ja ei johda esteellisyyteen.

Kannatan muutettuna

Perustelut

Akava pitää tärkeänä, että mikäli esteellisyyden sisällön selventämiseen ryhdytään, työssä otetaan huomioon yhdistystoiminnan erityispiirteet. Esteellisyyssäännökset eivät saa muuttua nykyisestä epäselvemmiksi.

11. Pienimmille yhdistyksille sallitaan helpotettu tilinpito – yhdistyslain 37 a §

Työryhmä ehdottaa, että jos yhdistyksen tuotot ovat enintään 30 000 €/v, se voi soveltaa kirjanpitolakia kevyempää tilinpitonormistoa, joka perustuu maksuperusteiseen yksinkertaiseen kirjanpitoon. Tarkoituksena on tulojen, menojen, varojen ja velkojen erillään pitäminen. Tilinpitoon ei kuulu pakollisen tilinpäätöksen laatimista, jos tilinpito pidetään säännöllisesti (vähintään kuukausittain) jäsenenä nähtävänä. Lisäksi tilinpito-mallissa on mahdollisuus tilinpäätöstä kevyempään vuosilaskelmaan.

Kannatan muutettuna

Perustelut

Lähtökohtaisesti pienten yhdistysten tilinpidon helpottaminen on kannatettavaa, jolloin yhdistystoiminnan hallinnollista taakkaa voidaan myös keventää. Sääntelystä olisi tarkoituksenmukaista kirjata säädökset kirjanpitolakiin, jossa muutoinkin on säännöksiä yhdistysten kirjanpidosta

12. Yhdistysten yhdistymiseen uusi vaihtoehto – yhdistyslain 42 a – 42 c §

Työryhmä ehdottaa vaihtoehtoista sopimukseen perustuvaa yhdistymisjärjestelyä, jolla pyritään helpottamaan erityisesti suurempien yhdistysten yhdistämistä. Ehdotus sisältää varojen ja velkojen yleisseuraannon ja järjestelyn kaikkien oikeusvaikutusten (mm. uuden yhdistyksen perustaminen, sääntömuutos, jäsenyyksien siirtyminen, yhdistyvän yhdistyksen purkautuminen) voimaantulon saman aikaisesti rekisteröinnillä. Yleisseuraanto vähentää olennaisesti varojen ja vastuiden yksilöintiin ja ”järjestämiseen” liittyvää selvittelyn tarvetta.

Velkojen yleisseuraannon vuoksi ehdotus sisältää velkojansuojamenettelyn.

Ei kantaa

Perustelut

Akava pitää ehdotettua muutosta mahdollisena, vaikka toteaa, että velkojensuoja ei ole yhdistysten yhdistymisiin liittyvistä ongelmista keskeisin.

Yhtenä merkittävimpänä haasteena käytännön yhdistymisissä on yhdistyvän yhdistyksen jäsenen jäsenyyden vaihtuminen vastaanottavan yhdistyksen jäsenyyteen riippuminen kyseisen jäsenen

nimenomaisesta tahdonilmauksesta. Tähän ei työryhmä ei ole ehdottamassa muutosta. Oikeustila on sinällään perusteltu, mutta hankaloittaa yhdistymishankkeita.

13. Muut kommentit työryhmän muutosehdotuksesta yhdistyslain osalta

Yhdistyslain 17 §:n 1 momentti (perinteisen kokouksen määritelmä), 22 § (viittauksen selvennys), 24 §:n 2 momentti (kokouskutsun sisältö etäosallistumisesta, verkkokokouksesta ja ennakkoilmoittautumisesta), 25 §:n 2 momentti (ennakoilmoittautumisvelvollisuuden sisällön tarkistus), 26 § (toimitusjohtajan esteellisyys yhdistyksen kokouksessa), 27 §:n 2 momentti (jäsen- ja liittoäänestystä koskevan helpotetun sääntömuutoksen soveltamisalan rajoitus, joka liittyy jäsen- ja liittoäänestyksen käyttöalan laajentamiseen), 29 § (avoin äänestys mahdolliseksi myös suhteellisessa vaalissa), 30 § (äänestys- ja vaalijärjestysvaatimuksen rajoittaminen jäsen- ja liittoäänestykseen), 32 § (moiteoikeus myös toimitusjohtajalle), 33 § (kanneoikeus myös toimitusjohtajalle), 39 § (toimitusjohtajan vahingonkorvausvelvollisuus ja johdon vahingonkorvausvastuun rajoittaminen muuta yhteisö- ja säätiölainsäädäntöä vastaavasti), 40 § (pakollisen lopputilityskokouksen tilalle lopputilityksen saatavana pitovelvollisuus), 43 § (lakkautettavan yhdistyksen varojen käyttäminen), 48 § ja 52 § (mahdollisen toimitusjohtajan huomioon ottaminen perus- ja muutosilmoituksessa yhdistysrekisteriin), voimaatulosäännös (ehdotetaan tulemaan voimaan 1.7.2022), siirtymäsäännökset (kokouskutsuajan ja ennakkoilmoittautumisen määräajan suhde, ennen lain muutosta käytössä ollut toimitusjohtaja-nimike ja vahingonkorvausvastuu ennen lain muutosta aiheutetusta vahingosta).

Lakiesityksen mukaan yhdistyksen hallitus voi päättämänsä menettelyn mukaisesti tehdä päätöksiä kokousta pitämättä, jollei säännöissä määrätä toisin. Jos päätös tehdään pitämättä kokousta, se on kirjattava, varmennettava ja säilytettävä luotettavasti. Voimassa olevassa yhdistyslaissa hallituksen sisäisen toiminnan sääntely on jätetty yhdistyksen säännöissä määriteltäväksi. Tämä on edelleen toimiva ratkaisu ja tämän tyyppistä kirjaus-, varmennus- ja säilytysvelvoitetta ei ole tarpeen säätää lain tasolla.

14. Muut yhdistyslakiin tai siihen liittyviin suosituksiin (esim. hyvä hallintotapa) tai ohjeisiin liittyvät kommentit

Tässä voit kommentoida yhdistyslakia siltä osin kuin asiaa ei ole käsitelty työryhmän mietinnössä.

Akavassa on huomattu tarve sellaiseen yhdistyslain muutokseen, että myös englanti olisi sallittu kieli rekisteröidyssä yhdistyksessä. Kansainvälisille työntekijöille ja maahanmuuttajille pitäisi taata mahdollisuus rekisteröidä yhdistys, jossa ainakin yhtenä kielenä on englanti. Ehdotammekin tämän sisältöisen säännöksen sisällyttämistä yhdistyslakiin.

15. Uusi toimintaryhmälaki

Työryhmän ehdotuksen mukainen uudessa laissa säänneltävä toimintaryhmä on yhdistystoiminnalle vaihtoehtoinen kansalaistoiminnan organisointimuoto. Toimintaryhmä edistää yhteisen aatteellisen tarkoituksen toteutumista. Tarkoituksena ei voi olla voiton tai muun taloudellisen edun hankkiminen siihen osalliselle.

Toimintaryhmän sisäisissä suhteissa on laaja sopimusvapaus – ei esim. pakollista hallitusta eikä jäsenten kokousta. Toimintaryhmän sisäinen viestintä ja päätöksenteko voidaan toteuttaa siten esim. some-

palvelussa.

Toimintaryhmä syntyy rekisteröinnillä (PRH:een toimintaryhmärekisteri). Rekisteröinti on määräaikainen (3 vuotta). Jos rekisteröintiä ei uusita, toimintaryhmä poistetaan rekisteristä.

Rekisteröity toimintaryhmä on oikeushenkilö. Toimintaryhmällä on ainakin yksi edustaja, jolla voi edustaa ryhmää kaikissa toimissa. Toimintaryhmän puolesta toiminut ja tointa koskevaan päätökseen osallistunut ryhmän edustaja ja jäsen vastaavat henkilökohtaisesti, jos velkoja ei saa suoritusta toimintaryhmältä. Ryhmän edustaja ja jäsen voivat milloin tahansa erota.

Toimintaryhmän kevennetty tilinpito (ks. Edellä kysymys 11. pienistä yhdistyksistä), jos tuotot enintään 30 000 €/v eikä muuta säännöissä tai päätetty. Toimintaryhmälakiin lisäksi säännökset oikeuspaikasta, toimintaryhmän edustajan vahingonkorvausvelvollisuudesta, toimintaryhmän purkamisesta, konkurssista, muuttamisesta rekisteröidyksi yhdistykseksi ja rangaistusvastuusta.

Kannatan muutettuna

Perustelut

Akava pitää sinänsä mahdollisena ajatusta uudesta yhteisömuodosta, joka kannustaisi yhteisölliseen toimintaan ilman tarvetta perustaa yhdistystä. Toimintaryhmä voi olla tähän käyttökelpoinen malli. Tarvetta rekisteröimättömille yhdistyksille tämä uusi yhteisömuoto ei kuitenkaan poistaisi.

Mahdollinen uusi oikeushenkilö (=toimintaryhmä) ei saa johtaa siihen, että työehtosopimuksen mahdollisiin osapuoliin tehtäisiin laajennus. Työehtosopimuksen tekeminen on siinä määrin velvoittava ja myös kolmansia osapuolia koskeva oikeustoimi, että siitä voi jatkossakin päättää työntekijäpuolella vain rekisteröity yhdistys.

16. Mietinnön yleisperusteluiden kommentit

Tässä voit kommentoida työryhmän mietinnön yleisperusteluita

Yleisperustelut sisältävät työryhmän

- selvitykset yhdistyslainsäädännön sisällöstä ja yhdistyskäytännöstä, muusta yhteisölainsäädännöstä vastaavien asioiden osalta ja yhdistystoiminnan sääntelyn ulkomaiden lainsäädännössä,
- arvion nykytilasta ja toimeksiannon mukaiset tavoitteet,
- määrittämät sääntelyvaihtoehdot, arvion vaihtoehdoista ja työryhmän ehdotuksen yleiset perustelut kunkin asian osalta, sekä
- ehdotuksen riippuvuuden muista hankkeista ja suhteen valtion talousarvioesitykseen

-

Muut kommentit

Voitte kirjoittaa muut kommentinne alla olevaan tekstikenttään

-

Vuorenkoski Vesa
Akava ry - Yhteiskunta-asioiden päällikkö Vesa Vuorenkoski